

Θεωρία Οικονομικής Πολιτικής

Διάλεξη 16: Αγορά εργασίας III

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Διδάσκων: Γιώργος Μαυρόπουλος

Δεκέμβριος 3, 2025

Οι πολιτικές απασχόλησης

Η έννοια της πολιτικής για την απασχόληση αναφέρεται:

- 1 Στη αύξηση της **ποσότητας** της απασχόλησης.
- 2 Στη βελτίωση της **ποιότητας** της απασχόλησης.
- 3 Στην προστασία της απασχόλησης.
- 4 Στη κοινωνική κινητικότητα.
- 5 Στην μείωση της ανισότητας των αμοιβών.

Οι πολιτικές απασχόλησης

Δημόσιες πολιτικές για την απασχόληση:

- 1 **Παθητικές πολιτικές απασχόλησης:** αναπληρώνουν το εισόδημα των ανέργων (**επίδομα ανεργίας**), ή επιδοτούν τις εκροές από την αγορά εργασίας (**πρόωρη συνταξιοδότηση**), ή **προστασία** της απασχόλησης.

(α) Επίδομα διαβίωσης (‘Μπερβερτζιανή’ προσέγγιση κοινωνικής ασφάλισης - Αγγλοσαξονικές χώρες).

(β) Ασφάλιση (‘Μπισμαρκιανή’ προσέγγιση - Ηπειρωτική Ευρώπη)

Πρόβλημα **ηθικού κινδύνου**: ένα γενναίο επίδομα εμποδίζει την γρήγορη επανένταξη στην αγορά εργασίας.

- 2 **Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης** που περιλαμβάνουν υποστήριξη για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, τις υπηρεσίες κατάρτισης και τη βοήθεια στην εύρεση εργασίας.

Οι πολιτικές απασχόλησης

Οι Blanchard, Jaumotte και Loungani (2013) διακρίνουν τρία μεγάλα συστήματα.

- Οι **Αγγλοσαξονικές** χώρες χαρακτηρίζονται από χαμηλή προστασία της απασχόλησης και χαμηλή ασφάλιση ανεργίας.
- Οι χώρες της **Ηπειρωτικής Ευρώπης** εμφανίζουν υψηλή προστασία της απασχόλησης και γενναιόδωρη ασφάλιση ανεργίας.
- Οι **Σκανδιναβικές** χώρες συνδυάζουν την περιορισμένη προστασία της απασχόλησης με τη γενναιόδωρη αλλά υπό όρους ασφάλιση ανεργίας.

Οι πολιτικές απασχόλησης

	Γαλλία	Γερμανία	Σουηδία	Ηνωμένες Πολιτείες	μ.ο. ΟΟΣΑ
	2015	2015	2015	2015-2016	2015
Συνολικές δαπάνες	2,98	1,51	1,82	0,28	1,32
Ενεργητικές δαπάνες	1,01	0,63	1,27	0,1	0,53
Διαχείριση πολιτικών	0,25	0,36	0,26	0,02	0,13
Εκπαίδευση	0,37	0,2	0,15	0,03	0,13
Κίνητρα για απασχόληση & δημιουργία επιχειρήσεων	0,08	0,03	0,61	0,01	0,11
Προστατευμένη απασχόληση και αναπροσαρμογή	0,09	0,03	0,26	0,03	0,09
Άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας	0,22	0,01	0	0	0,07
Παθητικές δαπάνες	1,98	0,88	0,55	0,18	0,78
Επιδότηση της ανεργίας	1,97	0,86	0,55	0,18	0,69
Πρόωρη συνταξιοδότηση	0	0,02	0	0	0,04
Ποσοστό απασχόλησης (%)	63,8	74	75,5	68,7	66,2
Ποσοστό ανεργίας (%)	10,4	4,6	7,4	5,3	6,8

Οι πολιτικές απασχόλησης

	Γαλλία	Γερμανία	Σουηδία	Ηνωμένες Πολιτείες	μ.ο. ΟΟΣΑ
	2015	2015	2015	2015-2016	2015
Συνολικές δαπάνες	2,98	1,51	1,82	0,28	1,32
Ενεργητικές δαπάνες	1,01	0,63	1,27	0,1	0,53
Διαχείριση πολιτικών	0,25	0,36	0,26	0,02	0,13
Εκπαίδευση	0,37	0,2	0,15	0,03	0,13
Κίνητρα για απασχόληση & δημιουργία επιχειρήσεων	0,08	0,03	0,61	0,01	0,11
Προστατευμένη απασχόληση και αναπροσαρμογή	0,09	0,03	0,26	0,03	0,09
Άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας	0,22	0,01	0	0	0,07
Παθητικές δαπάνες	1,98	0,88	0,55	0,18	0,78
Επιδότηση της ανεργίας	1,97	0,86	0,55	0,18	0,69
Πρώωρη συνταξιοδότηση	0	0,02	0	0	0,04
Ποσοστό απασχόλησης (%)	63,8	74	75,5	68,7	66,2
Ποσοστό ανεργίας (%)	10,4	4,6	7,4	5,3	6,8

Οι πολιτικές απασχόλησης

	Γαλλία	Γερμανία	Σουηδία	Ηνωμένες Πολιτείες	μ.ο. ΟΟΣΑ
	2015	2015	2015	2015-2016	2015
Συνολικές δαπάνες	2,98	1,51	1,82	0,28	1,32
Ενεργητικές δαπάνες	1,01	0,63	1,27	0,1	0,53
Διαχείριση πολιτικών	0,25	0,36	0,26	0,02	0,13
Εκπαίδευση	0,37	0,2	0,15	0,03	0,13
Κίνητρα για απασχόληση & δημιουργία επιχειρήσεων	0,08	0,03	0,61	0,01	0,11
Προστατευμένη απασχόληση και αναπροσαρμογή	0,09	0,03	0,26	0,03	0,09
Άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας	0,22	0,0,1	0	0	0,07
Παθητικές δαπάνες	1,98	0,88	0,55	0,18	0,78
Επιδότηση της ανεργίας	1,97	0,86	0,55	0,18	0,69
Πρώωρη συνταξιοδότηση	0	0,02	0	0	0,04
Ποσοστό απασχόλησης (%)	63,8	74	75,5	68,7	66,2
Ποσοστό ανεργίας (%)	10,4	4,6	7,4	5,3	6,8

Γιατί διαφέρουν οι πολιτικές απασχόλησης;

- Γιατί η επιτυχία (χαμηλή ανεργία) ορισμένων χωρών δεν γίνεται μάθημα για τις υπόλοιπες;

Γιατί διαφέρουν οι πολιτικές απασχόλησης;

- Υπάρχουν τέσσερις πιθανές απαντήσεις.
- ❶ Η δυσχερής αναγνώριση.
- ❷ Η πολυπλοκότητα.
- ❸ Η αντίσταση στις μεταρρυθμίσεις.
- ❹ Ο πλουραλισμός των στόχων.

Η δυσχερής αναγνώριση

- Είναι δύσκολο να αποδοθεί το επίπεδο ανεργίας σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο πολιτικών.

Πολυπλοκότητα και πολιτικό κόστος

- Συμπληρωματικότητα των μεταρρυθμίσεων.
- Μη εφαρμογή λόγω πολιτικού κόστους: αναποτελεσματικότητα.

Πολυπλοκότητα και πολιτικό κόστος

- Συμπληρωματικότητα των μεταρρυθμίσεων.
- Μη εφαρμογή λόγω πολιτικού κόστους: αναποτελεσματικότητα.
- Παράδειγμα:

Εκπαίδευση και κατάρτιση: επενδύσεις σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για να βοηθήσουν τους εργαζόμενους να **αποκτήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται** στην αγορά εργασίας (**χωρίς πολιτικό κόστος**).

Ευελιξία στην αγορά εργασίας: εφαρμογή πολιτικών που διευκολύνουν τις διαδικασίες πρόσληψης και απόλυσης (**έχει πολιτικό κόστος**).

Η αντίσταση στις μεταρρυθμίσεις

- Κλαδικά συμφέροντα.

- **Παράδειγμα:**

Υπόδειγμα insider-outsider:

(1) η **προσκόλληση** των insiders (εργαζομένων) στο **παρόν** κάθε φορά **καθεστώς** είναι πιο αποφασιστική από την επιθυμία των outsiders (ανέργων) να το αλλάξουν.

(2) Οι insiders συνήθως είναι πολυάριθμοι.

(3) Συγκατάθεση των outsiders αν έχουν την ελπίδα να γίνουν insiders.

Ο πλουραλισμός των στόχων

- Ποσότητα έναντι ποιότητας της εργασίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.
- Π.χ.: η περίπτωση του κατώτατου μισθού.

Επίπτωση στην αναδιανομή και την απασχόληση.

Ένας χαμηλός κατώτατος μισθός ευνοεί την δημιουργία θέσεων χαμηλής παραγωγικότητας (ανειδίκευτης εργασίας).

Γιατί οι πολιτικές απασχόλησης είναι ασταθείς;

- **Πολιτικοί λόγοι** (κυβερνήσεις και πολιτική ιδεολογία).

Γιατί οι πολιτικές απασχόλησης είναι ασταθείς;

- **Πολιτικοί λόγοι** (κυβερνήσεις και πολιτική ιδεολογία).
- **Οικονομικοί λόγοι:**
 - ❶ Οικονομικές διακυμάνσεις (π.χ., αύξηση κατώτατου μισθού κατά την διάρκεια μιας ύφεσης αυξάνει την ανεργία).
 - ❷ Διαρθρωτικές αλλαγές (αλλαγές στη δομή της οικονομίας, όπως η μετάβαση από τη βιομηχανική στην ψηφιακή οικονομία).

Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές απασχόλησης;

	Γαλλία	Γερμανία	Σουηδία	Ηνωμένες Πολιτείες	μ.ο. ΟΟΣΑ
	2015	2015	2015	2015-2016	2015
Συνολικές δαπάνες	2,98	1,51	1,82	0,28	1,32
Ενεργητικές δαπάνες	1,01	0,63	1,27	0,1	0,53
Διαχείριση πολιτικών	0,25	0,36	0,26	0,02	0,13
Εκπαίδευση	0,37	0,2	0,15	0,03	0,13
Κίνητρα για απασχόληση & δημιουργία επιχειρήσεων	0,08	0,03	0,61	0,01	0,11
Προστατευμένη απασχόληση και αναπροσαρμογή	0,09	0,03	0,26	0,03	0,09
Άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας	0,22	0,0,1	0	0	0,07
Παθητικές δαπάνες	1,98	0,88	0,55	0,18	0,78
Επιδότηση της ανεργίας	1,97	0,86	0,55	0,18	0,69
Πρόωρη συνταξιοδότηση	0	0,02	0	0	0,04
Ποσοστό απασχόλησης (%)	63,8	74	75,5	68,7	66,2
Ποσοστό ανεργίας (%)	10,4	4,6	7,4	5,3	6,8

Είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές απασχόλησης;

- Μια χώρα στην οποία η αγορά εργασίας λειτουργεί καλά, δεν είναι απαραίτητη η άσκηση συγκεκριμένης πολιτικής απασχόλησης (π.χ., ΗΠΑ στον πίνακα που προηγήθηκε).
- Χώρες με υψηλό ποσοστό ανεργίας εμφανίζουν υψηλές **δαπάνες για την απασχόληση** (π.χ., Γαλλία στον πίνακα που προηγήθηκε). Αυτό μπορεί να μας **παραπλανήσει σχετικά με την αποτελεσματικότητα** των πολιτικών απασχόλησης.
- Η αποτελεσματικότητα των πολιτικών εξετάζεται και σε αυτή την περίπτωση με την **μεθοδολογία difference-in-differences**: συγκρίνουμε την επίπτωση της πολιτικής **μεταξύ αυτών που επηρεάστηκαν** από την εφαρμοζόμενη πολιτική και **όσων δεν επηρεάστηκαν**.

Τόνωση της ζήτησης εργασίας

Η Τόνωση της ζήτησης εργασίας συμβαίνει με δύο τρόπους:

- 1 Δημιουργία δημόσιων θέσεων εργασίας.
- 2 Επιδότηση ιδιωτικών και δημόσιων θέσεων εργασίας.

Απευθύνονται σε άτομα που διαφορετικά έχουν μικρή πιθανότητα ένταξης στην αγορά εργασίας.

Τόνωση της ζήτησης εργασίας

Η Τόνωση της ζήτησης εργασίας συμβαίνει με δύο τρόπους:

- 1 Δημιουργία δημόσιων θέσεων εργασίας.
- 2 Επιδότηση ιδιωτικών και δημόσιων θέσεων εργασίας.
Απευθύνονται σε άτομα που διαφορετικά έχουν μικρή πιθανότητα ένταξης στην αγορά εργασίας.

Βοηθάνε αυτά τα προγράμματα να αυξηθεί η απασχόληση;
Αποτέλεσμα εκτόπισης: Το αποτέλεσμα εκτόπισης αναφέρεται στην πιθανότητα οι επιδοτήσεις να οδηγήσουν σε **μείωση της απασχόλησης** σε άλλους τομείς ή επιχειρήσεις που δεν λαμβάνουν επιδοτήσεις.

Επιδοτούμενες θέσεις του (μη) ιδιωτικού τομέα (δεν) αυξάνουν την πιθανότητα της **μεταγενέστερης** πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

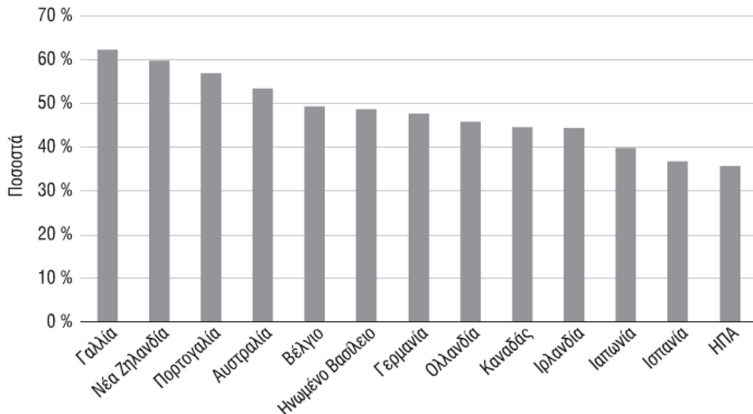
Ο κατώτατος μισθός

- 26/34 χώρες του ΟΟΣΑ έχουν κατώτατο μισθό.
- Ο κατώτατος μισθός θεσπίζεται είτε με νόμο (Γερμανία), είτε με συλλογικές συμβάσεις (Βέλγιο).

Ο κατώτατος μισθός

- Ο **λόγος κατώτατου του προς τον διάμεσο μισθό** σε διάφορες χώρες.

Π.χ., για την Ν. Ζηλανδία ο κατώτατος μισθός είναι το 60% του μισθού που βρίσκεται στο μέσο της κατανομής των μισθών.

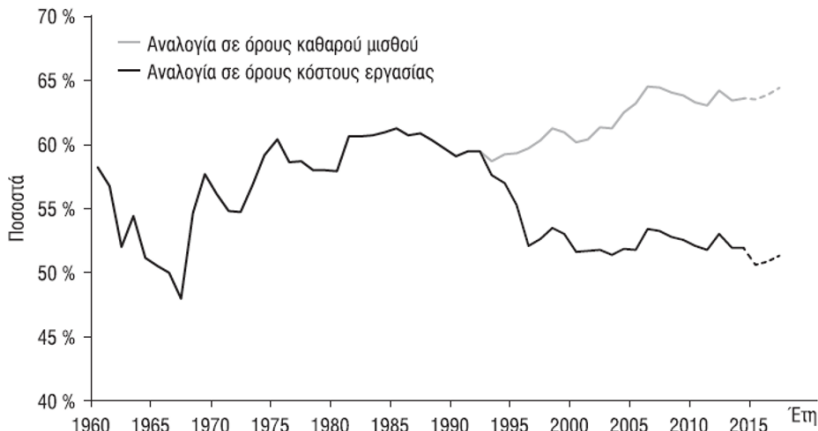
Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

- Ο κατώτατος μισθός περιορίζει τη ζήτηση ανειδίκευτης εργασίας.
- Μείωση κόστους εργασίας **μέσω απαλλαγής ασφαλιστικών εισφορών** στα κατώτερα μισθολογικά κλιμάκια.

Γαλλία 1990:

- **Πρόβλημα:** απασχόληση χαμηλής ειδίκευσης.
- **Λύση:** μείωση εργοδοτικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για χαμηλόμισθους.
- **Αποτέλεσμα:** διαχωρισμός μεταξύ του **μισθολογικού κόστους** του εργοδότη και του **μισθού** του εργαζόμενου.
- **Επιβάρυνση:** στο κράτος.

Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

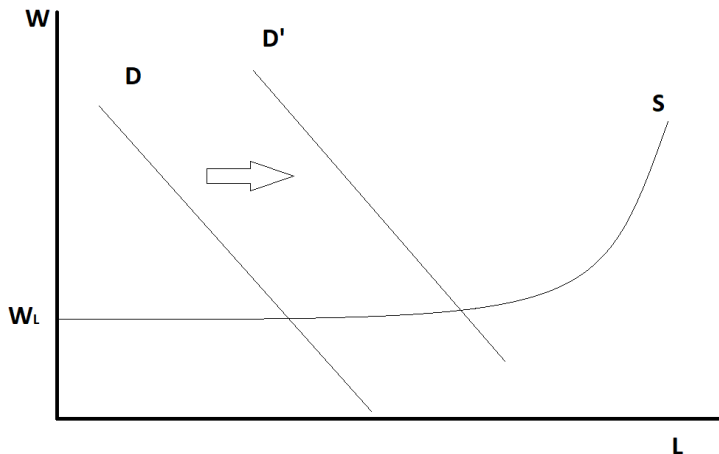
ΣΧΗΜΑ 9.22

Αναλογία Smic/διάμεσου μισθού, Γαλλία, 1960-2017

Ο καθαρός κατώτατος μισθός και το σχετικό κόστος εργασίας, ως ποσοστό, αντίστοιχα, του διάμεσου μισθού και του αντίστοιχου κόστους εργασίας.

Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

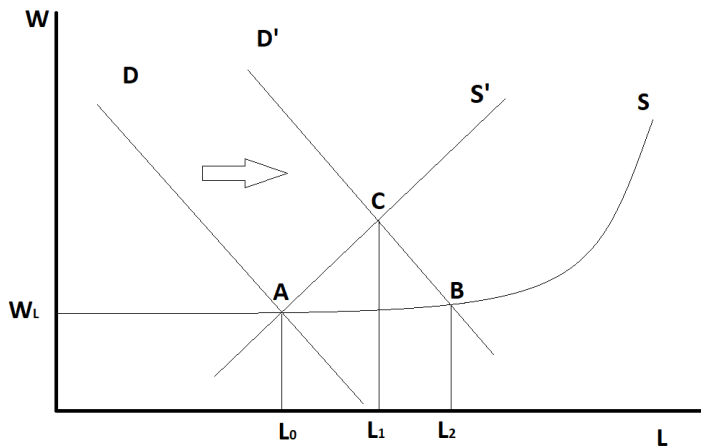
- Η επίδραση της μείωσης των εργοδοτικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στην απασχόληση για χαμηλόμισθους είναι **αρκετά έντονη λόγω ελαστικότητας** της καμπύλης προσφοράς.

Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

Μια μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, τί επίπτωση θα είχε στην απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης;

Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

Μια **μείωση των ασφαλιστικών εισφορών**, τί **επίπτωση** θα είχε στην **απασχόληση υψηλής εξειδίκευσης**;

- Η καμπύλη προσφοράς της εργασίας είναι πιο ανελαστική (S' στο διάγραμμα που ακολουθεί).
- Επομένως, η **επίδραση της μείωσης** των εργοδοτικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στην απασχόληση των **υψηλής εξειδίκευσης** είναι **λιγότερο έντονη**.
- Συγχρόνως αυξάνει ο **μισθός**.
- Το δημοσιονομικό κόστος είναι ανάλογο του μισθού.

Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας

Τί δείχνουν οι εμπειρικές μελέτες;

- Στην περίπτωση της Γαλλίας, οι ελαφρύνσεις κοινωνικής ασφάλισης αύξησαν την απασχόληση από 200.000 σε 400.000 θέσεις (περίοδο πριν το 1997).

Ο κατώτατος μισθός και το επίπεδο της απασχόλησης

Επίπεδο κατώτατου μισθού και απασχόληση.

- Η αύξηση του κατώτατου μισθού **δεν είναι απαραίτητως επιζήμια** για την απασχόληση.
- Η **Γαλλική εμπειρία**: η αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 1% αύξησε τη πιθανότητα απώλειας θέσεων εργασίας κατά 1.5%.
- Η **εμπειρία στις ΗΠΑ**: Οι Card and Krueger (1994) μελέτησαν την επίπτωση της αύξησης του κατώτατου μισθού στο New Jersey στο επίπεδο απασχόλησης στην βιομηχανία fast-food: **η απασχόληση αυξήθηκε**.
- **Συμπέρασμα**: οι μειώσεις εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των χαμηλόμισθων ενισχύουν την απασχόληση αλλά το δημοσιονομικό κόστος είναι σημαντικό.

Η πλευρά της προσφοράς εργασίας

Σχέση ανεργίας και εργατικού δυναμικού:

- Η μείωση της μεγέθυνσης του εργατικού δυναμικού (ή η μείωση του πληθυσμού) δεν μειώνει την ανεργία.
- Η αύξηση του πληθυσμού δεν αποτελεί παράγοντα ανεργίας.

Η πλευρά της προσφοράς εργασίας

Σχέση ανεργίας και εργατικού δυναμικού:

- Η μείωση της μεγέθυνσης του εργατικού δυναμικού (ή η μείωση του πληθυσμού) δεν μειώνει την ανεργία.
- Η αύξηση του πληθυσμού δεν αποτελεί παράγοντα ανεργίας (**διότι μακροχρόνια αυξάνει και η ζήτηση**).

Η πλευρά της προσφοράς εργασίας

Αυξάνει η εισροή ανθρώπων (**μετανάστευση**) την ανεργία;

Η πλευρά της προσφοράς εργασίας

Αυξάνει η εισροή ανθρώπων (**μετανάστευση**) την ανεργία;

- Συνήθως όχι.

Αν οι μετανάστες έχουν **υψηλή παραγωγικότητα** (εξειδίκευση), ενισχύουν την οικονομία και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

Οι μετανάστες μπορεί να **συμπληρώνουν το υπάρχον εργατικό δυναμικό**, καλύπτοντας θέσεις που δεν μπορούν να καλυφθούν από τους ντόπιους εργαζόμενους.

Η πλευρά της προσφοράς εργασίας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Ετος 106ο ■ Αρ. φύλλου 31.785 ■ Ιδρυτής: Γ. Α. Βλάχος

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

www.kathimerini.gr • Με τις προσφο

ΒΡΑΧΥΚΥΚΛΩΜΑ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Αναζητούν εργάτες μέχρι την Ινδία

Εργα ύψους 20 δισ. δεν έχουν αρχίσει ακόμη να εκτελούνται, λόγω έλλειψης εργατικών χεριών

Η πλευρά της προσφοράς εργασίας

Αυξάνει η εισροή ανθρώπων (**μετανάστευση**) την ανεργία;

- Συνήθως όχι.

Αν οι μετανάστες έχουν **υψηλή παραγωγικότητα** (εξειδίκευση), ενισχύουν την οικονομία και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

Οι μετανάστες μπορεί να **συμπληρώνουν το υπάρχον εργατικό δυναμικό**, καλύπτοντας θέσεις που δεν μπορούν να καλυφθούν από τους ντόπιους εργαζόμενους.

Εμπειρικές ενδείξεις;

- Η ρωσική μετανάστευση στο Ισραήλ **αύξησε τον πληθυσμό** κατά 16% μεταξύ 1990 και 1995. Συγχρόνως το **ποσοστό ανεργίας έπεσε** από 9.6% σε 6.3%.

Σύνοψη

- Πολιτικές απασχόλησης.
- Τόνωση της ζήτησης εργασίας.
- Ο κατώτατος μισθός και το κόστος εργασίας.
- Πολιτικές προσφοράς εργασίας.